

Таким чином, з точки зору гносеології протиставлення предмета і об'єкта пізнання є відносним. В онтологічному смислі їх необхідно розмежовувати.

Предмет є похідним, вторинним стосовно об'єкта пізнання. Об'єкт існує, а предмет формується. У предмет входять закони (закономірності) функціонування та зміни, властивості, ознаки, що характерні (з точки зору дослідника) об'єкту пізнання. Об'єкт є пізнавальною реальністю, а предмет – теоретичною моделлю цієї реальності, що створюється за допомогою певних дослідницьких засобів.

Список використаних джерел

1. Карякин Ю.В. Объект и предмет науки // Успехи современного естествознания. – 2008. – № 1. – С. 76–79. URL: <http://www.natural-sciences.ru/ru/article/view?id=9240>.

2. Толковый словарь живого великорусского языка: [в 4 т.] / [соч.] Владимира Даля. – 3-е изд., испр. и знач. доп., изд. под ред. [и с предисл.] проф. И.А. Бодуэна-де-Куртенэ. Т. 1–4. – Санкт-Петербург, Москва: Т-во М.О. Вольф, 1903–1911. – С. 1628. URL: <https://www.prlib.ru/item/457655>.

3. Боруленков Ю.П. Объект и предмет юридического познания // Закон и право. – 2015. – № 7. – С. 22–23.

4. Тимошенко В.І. Особливості фундаментального (теоретичного) дослідження // Науковий вісник НАВС. – 2012. – № 3 (82). – С. 7.

5. Муратова І.А. Філософські проблеми наукового пізнання [Текст]: конспект лекцій / І.А.Муратова. – К. : НТУУ «КПІ», 2011. – С. 39, 40.

6. Рузавин Г.И. Научная теория. Логико-методологический анализ. – М.: Мысль, 1978. – С. 42.

7. Хорошильцев А.И. Объект и предмет юридического познания: проблема соотношения. URL.: <http://www.vestnik.vsu.ru/pdf/pravo/2010/01/2010-01-09.pdf>.

Тихомиров Александр Деонисович,
професор кафедри цивільного,
господарського, адміністративного права
та правоохоронної діяльності Відкритого
міжнародного університету розвитку
людини «Україна», доктор юридичних наук,
професор

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ КОМПАРАТИВІЗМУ

Порівняльні дослідження формувалися в епоху модерну й модернізму, відповідно сприймали його «моністичні», «універсалістські» властивості й характеристики, тому в епоху, постмодерна, що його змінила, й властивому їй постмодерністському сприйнятті світу, повинні були й змінилися «координати», «параметри» порівняльних досліджень,

які концентровано втілилися у формальному визнанні плюралізму культур, цивілізацій, що стало визначальним фактором переходу на інший рівень порівняльних досліджень.

Одним з проявів такого переходу стає компаративізм, якому притаманна гармонізація та оптимізація «загального» і «унікального», загального і різного у процесі реальної взаємодії культур, орієнтація на пошук загального, відмінностей та унікального, не визнання не тільки діалогу (полілогу) культур, але і його відсутності (бездіяльності), ізоляціонізму, боротьби, конфронтації культур.

Компаративізм охоплює й проявляється на різних рівнях й у різних сферах пізнання, практики, життя, відповідним чином модифікуючись, трансформуючись стосовно до їх особливостей. Так, у сфері світогляду він виявляється як тип світогляду подібно модернізму, постмодернізму, у сфері науки як її філософська основа й парадигма, подібно позитивізму, структуралізму, а також як галузь міждисциплінарних наукових досліджень і групи компаративних наук, заснованих на компаративному підході (подібно історичним, географічним та іншим наукам).

У цьому контексті може бути запропонований наступний основний термінологічно-понятійний ряд розуміння проявів компаративізму в науці: а) компарізм – наукова парадигма, заснована на визнанні різноманіття світу, спільність якого обумовлена взаємодіями його різних компонентів; б) компаратологія – комплекс наукових дисциплін, спільність яких ґрунтується на використанні компаративної методології й плюралізму предметної області; в) компаративістика – комплекс компаративних наук у їхньому широкому розумінні, що містить як компаратологію, так й сферу міждисциплінарних соціо-гуманітарних досліджень вивчення «одного, другого, іншого» на основі компаративного підходу; г) компаративний підхід – один з наукових підходів, поряд із системним, функціональним й іншими, базований на компаративному методі (компараториці), що охоплює порівняльний метод, методи співставлення і протиставлення, метод паралельних досліджень й інші методи вивчення «не одного» об'єкта або його стану, властивості, а також інші методи, які є відносно нього допоміжними; д) компаратив – підстава зіставлення, порівняння, протиставлення, стосовно якого виявляється різне і загальне в предметі дослідження; е) компаратор – сукупність наукових знань (теорій, концепцій, понять й інших), на основі використання яких здійснюється компарування (порівняння, зіставлення); ж) компарування – процес, операція, дія порівняння, протиставлення, аналогії; з) компаративність – властивість, що відбиває різне або загальне в досліджуваних явищах; і) компаративіст – суб'єкт компаративних досліджень.

Запропонований термінологічно-понятійний ряд не має вичерпного характеру. Його призначення показати можливість, необхідність і

перспективність подальших досліджень понятійного апарата компаративізму та компарізму.

Таке розуміння компаративізму припускає виокремлення й області його прояву в правовій реальності, як світогляду, регулятиву й ідеалу безпосередньо суб'єктів права, що може бути позначена як компаративізм у праві, і відповідної властивості правової реальності – компаративності права, що відбивається не тільки в його плюралізмі й універсальності, але й сутнісних властивостях рівності, справедливості, мері, масштабі. У сфері наукових досліджень особливості прояву компаративізму в правовій реальності й формах її пізнання, також породжують виділення й диференціацію різних областей, сфер, спільностей. Зокрема, правова компаративістика – це область міждисциплінарних досліджень різних наук, які на основі компаративного підходу досліджують правову реальність, кожна з яких виходить із властивих їй компаративів (теорій, концепцій), різновидом її є юридична компаративістика як вже область міждисциплінарних досліджень яка обмежена юридичними науками. У змісті й структурі цієї сфери виділяється юридична компаратологія, юридичний компаративний підхід, юридичний компаративний метод, юридичні компаративи, у яких загальнонаукові уявлення про компаративізм переломлюються через своєрідність не тільки правової реальності, але і юридичної науки.

Більше того, кожен з цих компонентів має свої зміст і структуру, виокремлення та теоретичне осмислення яких може здійснюватися різними шляхами й у різних площинах, «системах» бачення самої юридичної науки і її зв'язків з іншими науками, що передбачає їхні подальші дослідження, зокрема в розрізі проблематики глобалізації-локалізації (глокалізації) і регулятології.

У дихотомії глобальний і локальний правовий й юридичний компаративізм проявляється як дихотомія правового глобалізму й правового плюралізму, на різних рівнях існування останнього - від цивілізаційного до повсякденного життя суб'єктів права.

У сфері регуляції соціального життя і її пізнання соціо-гуманітарними науками компаративізм проявляється через поняття регулятології як комплексу наук або сфери міждисциплінарних досліджень, об'єктом яких є соціокультурні регулятори і не тільки, що існують в різних цивілізаціях. Причому регулятивність розглядається як властивість притаманна різним соціальним й культурним явищам, що не дозволяє зводити предмет вивчення тільки до традиційних регуляторів - норм, правил, звичаїв, традицій.